

АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

***МАЛІЙ О.Г., К.Е.Н, ДОЦЕНТ, ТКАЧУК В.В., СТУДЕНТКА,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Результати аналізу фінансового стану є тим підґрунтям, на основі якого формується фінансова політика підприємства, розробляється сукупність заходів, відбираються відповідні фінансові механізми, необхідні для реалізації поставленої перед фінансовим менеджером мети.

Аналіз фінансового стану підприємства є необхідним для розробки планів і прогнозів фінансового оздоровлення підприємства. Стейкий фінансовий стан підприємства формується в процесі його виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства.

Питання фінансового аналізу та фінансового менеджменту висвітлені у численних працях вітчизняних і зарубіжних вчених О.М. Бандурки [7], М.Д. Білика [1], Л.А. Лахтіонової [2], А.М. Поддєрьогіна [8], П.А. Стецюка [6], І.О. Школьника [9] та багатьох інших дослідників.

Фінансовий менеджмент, як спеціалізована сфера управління фінансами підприємства виник у кінці ХІХ – на початку ХХ століття. Саме в цей період у промислово розвинутих країнах, головним чином у США, розпочався бурхливий розвиток таких галузей, як електроенергетика, зв'язок, залізничний транспорт, які вимагали не просто технічних проєктів, але й обґрунтування економічної ефективності, оскільки для реалізації даних проєктів необхідні були значні кошти [9].

Найбільшою мірою на становлення фінансового менеджменту вплинули загальна теорія управління, теорія фінансів та бухгалтерський облік, на стику яких він сформувався. Прикладні питання фінансової теорії доповнювалися методологією теорії управління, аналітичним апаратом бухгалтерського обліку – аналізом фінансового стану, дебіторської та кредиторської заборгованості тощо.

З переходом на ринковий механізм господарювання відбуваються зміни у поглядах на процес прийняття управлінських фінансових рішень та механізми їх реалізації. Проте нині не сформувалася нова парадигма фінансового управління, яка б домінувала у наукових колах. Наукова думка ще не запропонувала цілісної системи організації фінансових взаємовідносин та ефективних методів їх регулювання, адаптованих до існуючих умов сільськогосподарського виробництва [6].

На початку 40-х років з'являються перші наукові праці з аналізу господарської діяльності (Д.П. Андріанов, М.Ф. Дячків і ін.). На початку 70-х виходять перші книги з розробки методичних підходів у теорії аналізу господарської діяльності (М.І. Баканов, А.Д. Шеремет, І.І. Каракоз). Цими методичними підходами користувалися до перебудови [2]. На початку 90-х років відбувається відродження фінансового аналізу. У його основу покладено аналіз і управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання.

Білік М.Д. визначає фінансовий стан підприємства як «реальну і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка» [1].

Так О.М. Бандурка розглядає фінансовий стан як ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями [7].

Більш широко дає визначення фінансового стану А.М. Поддєрогін, який вважає, що фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [8].

Для вивчення фінансового стану підприємства необхідна інформація про економічні ресурси, що ним контролюються, його фінансова структура, ліквідність та платоспроможність, а також здатність адаптуватися до змін середовища, в якому вона функціонує. Ці важливі фінансово-аналітичні характеристики підприємства й можна отримати з бухгалтерського балансу.

Як вважає Бандурка О.М. [7], бухгалтерський баланс є реальним засобом комунікації, адже завдяки йому керівники отримують уявлення про місце свого підприємства в системі аналогічних підприємств,

правильність обраного стратегічного курсу, порівняльні характеристики ефективності використання ресурсів і прийняття рішень з найрізноманітніших питань щодо управління підприємством. Аудитори отримують підказку для вибору правильного рішення в процесі планування своєї перевірки, виявлення слабких місць у системі обліку, а також можливих навмисних і ненавмисних помилок у зовнішній звітності клієнта.

Найбільш широко при фінансовому аналізі використовуються фінансові коефіцієнти. Проте система нормативних значень коефіцієнтів не враховує специфічних особливостей сільськогосподарської галузі [3].

Коефіцієнти можуть стати корисним інструментом при формуванні думки про фінансовий стан підприємства, але цінність кожного взятого окремо коефіцієнта сумнівна, їх необхідно розглядати разом. Фахівець зобов'язаний завжди застосовувати кілька коефіцієнтів для виявлення причин і тенденцій. Коефіцієнти самі по собі не дають можливості зробити безпомилкові висновки. Дуже важливо, щоб фінансовий аналітик розумів принципи розрахунку цих показників. Крім, того до використання фінансових коефіцієнтів потрібно підходити з особливою обережністю, тому що вони не завжди об'єктивно відбивають реальну ситуацію у зв'язку з інфляцією й іншими особливостями української економіки.

Фінансовий стан підприємства і перспективи його зміни перебувають під впливом не тільки факторів фінансового характеру, але й багатьох інших, які не мають вартісної оцінки. В їх числі: можливі політичні і загальноекономічні зміни, зміни форм власності, професійна підготовка персоналу тощо. Тому аналіз бухгалтерської звітності повинен включати не тільки формалізовані критерії, а й неформальні оцінки [4].

Підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства не можливе без цілеспрямованої системи управління цими процесами. Особливостями фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах є нестача фінансових ресурсів у багатьох сільськогосподарських підприємств, бар'єри доступу до кредитних ресурсів, недосконалість державної фінансової політики [5].

Аналіз доводить, що значна частина сільськогосподарських підприємств наразі не має організованої системи сучасного фінансового менеджменту [6]. Вихідними основами виробничо-фінансового управління для багатьох підприємств залишаються досягнуті в минулому показники. Акцентом аналітично-планової роботи є виробничий процес, а фінансам відводиться допоміжна роль.

Крім того, відсутня повноцінна система забезпечення своєчасної та достовірної інформації всіх структурних підрозділів сучасного менеджменту. Брак певних видів управлінської інформації обмежує можливості використання сільськогосподарськими підприємствами всього арсеналу методів та прийомів управління фінансами. Також ускладнює методіку та збільшує трудомісткість фінансових розрахунків те, що діяльність підприємств аграрної сфери економіки пов'язана з виробництвом не одного, а багатьох видів продукції.

В ринкових умовах змінюється стратегія управління сільськогосподарськими підприємствами, а одночасно і їх фінансова стратегія. Відповідно до цих змін формується і фінансова політика, яка повинна включати такі напрями: політику управління оборотними активами, кредиторською та дебіторською заборгованістю, інвестиційну, кредитну, облікову та податкову політику.

Література.

1. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 117-128.
2. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств: [Навчальний посібник] / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2005. – 365 с.
3. Малій О.Г. Використання багатofакторного дискримінантного аналізу в процесі оцінювання кредитоспроможності / О.Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2017 – Вип. 185. – С. 259-268.
4. Малій О.Г. Науково-методологічні аспекти аналітичного забезпечення сучасного фінансового менеджменту / О.Г. Малій // Науково-методичні основи розвитку обліково-аналітичної системи України в умовах глобалізації економіки: [колективна монографія] / За заг. ред. Т.Г. Маренич. Харків. Вид-во "Смугаста типографія", 2017. – С. 228-240.
5. Малій О.Г. Оцінка фінансового забезпечення агроформувань / О.Г. Малій // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. – Харків: ХНТУСГ, 2015. – Вип. 161. – С. 227-232.
6. Стецюк П.А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: [Монографія] / П.А. Стецюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 260 с.
7. Фінансова діяльність підприємства: підручник / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова. – К.: Либідь, 2003. – 384 с.
8. Фінанси підприємств: [Підручник] / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін]; за ред. А.М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2009. – 460 с.
9. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент: [Навчальний посібник] / І.О. Школьник, І.М. Боярко, Б.І. Сторкало; за ред. І.О. Школьник. – Суми: Університетська книга, 2009. – 301 с.